

је Стеван узео Београд и Браничево (т. ј. предео од Смедерева до Тимока), тад су и Срби продирали дуж Мораве до тврђаве Ражња.

Као што се чини, у то доба се мађарски и српски владоци још и тешње сродише. Прича се, да је жена краља Беле 2. (слепог) била ћерка великог жупана Уроша. Тада је и Босна помоћу Срба мирним путем припала круни угарској. У ово доба узеше мађарски владоци назив „краља Раме“. Ова се област тако назвала од реке Раме, уточице реке Неретве, која лежи на јужној међи Босне.

Види о томе примедбу архимандрита Руварца у Годишњици 2. на стр. 242. Пр. После смрти Белог Уроша листови српске историје опет су испуњени описом раздора међу појединим српским кнезовима због унутрашњих задевица, ожимања око престола, породичних распра, и описом ратова са Грцима. Међутим су били Срби све једнако у пријатељству са Мађарима. Мађари и Срби сматраху Грке као своје заједничке непријатеље, противу којих су се често удруживали. Али су и византијски цареви мрко гледали на тај савез Мађара и Срба, као што су пре тога радили да осујете савез Срба и Бугара. А на име цар Манојло трудио се, да се тим поводом користи и у српске ствари умеша. Његовом потпором и стварном помоћу успео је Стеван Немања (унук, или, као што један новији српски историк мисли, син великог жупана Уроша), да 1165. године заузме жупанију Рашку, и као што ћемо позније видети, и велико жупанство над већином српских засебних провинција.

Посматрајући период од досељења Срба до Немање, опажамо и по оним по све непотпуним и мало вероватним историјским податцима, да за Србију још није дошло доба да створи потпуно организовану државу. Области, у којима живи један исти народ, стоје међу собом више у етнографској него у јасно обележеној и утврђеној политичкој свези. Врховна власт има додуше свога представника, али овај има само толико власти, у колико га остали жупани од своје воље слушају, илиако се ови не осећају тако јаки, да своју независност огласе. Тако се чини, да Срби у то доба нису осећали да им треба народна заједница и једноставна држава. У српској историји онога доба опажа се главна карактеристична црта у партикуларизму, што је поникао из породичне и племенске задруге, ове чисто словенске установе.

Видели смо, како су Неретљани за дуго остали удаљени и одвојени од оне и тако лабаве заједнице осталих српских жупанија. У почетку 10-ог века и њих је привукао велики жупан под своју власт; али већ после неколико година продужују они опет своје засебне војне походе. У половини 9-ог века огласио је и травунски жупан своју самосталност. За ово одличје могао је захвалити своме блиском сродству са великим жупаном, али су и његови наследници уживали ову независност. Међутим је овај одвојени положај Травуније, као што се чини, јамачно у X-ом веку престао. Силније се развила самосталност Захумља; ову је основао Михаило Вишевић, који је владао по свој прилици у првим десетинама X-ог века. И од тога је доба важност и моћ захумских жупана толико порасла, да је њихово име чувено било у Византији и у западној Европи. Ова њихова независност додуше није била стална, али су они још и у 13-ом веку, бар за кратко време, везивали самосталне уговоре са Дубровчанима и са Бугарима противу српских владалаца. Говорићемо доцније опширније о чудноватом положају и несталности Босне, о њеном колебању међу потпуном независношћу и међу васалством под врховном влашћу Мађарске или Србије.